

מנהג ערוך

יו"ע המרכז הרוחני העולמי
ליהדות תימן, שילה 60 ראש העין

ראש העין חוזרת למקורות

מפעל בפסקי ק"ק תימן
המבחינים

תשרי התשפ"ו בשל"ז | גליון 54

הדפסת העלון נתרמה לעילוי נשמת ראש ישיבת 'משכן שמעון'
הגאון רבי שמריהו ברזילי זצ"ל
בציון שנת ה-25 לפטירתו, כ"ה תשרי תשס"א

מהנעשה ונשמע

הקבלת פני רבותינו וחלוקת מלגות בשמחת החג

« ביום רביעי, א' דחול המועד סוכות, יתקיים א"ה המעמד המסורתי של המרכז הרוחני ליהדות תימן ומפעל המבחינים, 'הקבלת פני רבותינו' לרבני הקהילות בראש העין ומחוצה לה, ו'חלוקת מלגות' ללומדים ונבחנים מכל הארץ על סוגיות במנהגי תימן בחוברת מנהג ערוך ח"ב בענייני הקדוש. לשמחת החג, יפתחו שולחנות עם טשולנט בשרי משובח ויין, לקיים 'אין שמחה אלא בבשר ויין'. פרטים בגב הגיליון.

מיזם מנהג ערוך ג'

« מחיל אל חיל, מפעל המבחינים הפיק את החוברת 'מנהג ערוך' חלק ג', במנהגי הזמירות. החוברת מיועדת לבחורים ואברכים מכל ארה"ק, ללימוד למטרת קיום המבחן שבסוף החוברת. מבחן זה הינו המחזור השביעי והשנה החמישית, של מבחני מפעל המבחינים. דרושים מפיצים בישיבות ובכוללים. המשתתפים בהפצה, ישתתפו בהגרלה על תווי קנייה בסך 2,000 ₪ בחנות נוסח תימן.

חשבון הנפש

« לרגל השנה החדשה, המרכז הרוחני הוציא לאור חוברת אישית בשם חשבון הנפש, לכל מי שקיבל על עצמו בימים הנוראים לשנות את דרכו בשנה החדשה, ורוצה לעמוד במה שקיבל על עצמו, ולהנהיג משינוי מעשים הרגלים ומידות, שהוא בעצמו רוצה לשנותם, על ידי 'תחבולה' של חכמי המוסר.

'חבורת המתמידים' במשכנה החדש

« חבורת המתמידים שהתקיימה בבית הכנסת 'אמת ושלום', עברה למשכנה החדש בבית הכנסת 'אחים ורעים' רחוב צה"ל 106 פינת רבי יהודה הלוי, במימון עמותת 'אתה שלום ובינתך שלום' בראשות הרה"ג שלום טייירי שליט"א בן מוה"ר הגה"צ רבי יפת טייירי שליט"א. הפעילות ממשיכה בנייה הרב יונתן גרשוני, ור' אלעד נגר, מיום חמישי כ"ד תשרי תשפ"ו. בכל ימי שלישי וחמישי, בשעה 17:15 עד שעה 18:00, הילדים ילמדו הלכות תפילה והמועדים הבעל"ט, לפי פסקי ומנהגי ק"ק תימן. בכל יום הילדים מקבלים ממתק, ועשרה מקבלים כרטיס גירוד. כמו כן מקבלים כרטיסי הגרלה רבים, וזוכים בכל ראש חודש בפרסים יקרי ערך. בחודש טבת יתקיים טיול לילדים שישתתפו ברוב הימים.

לפרטים ולכל ענין בפעולותינו:

053-3163546

מנהג ערוך למעשה

הרב יונתן גרשוני (קוריש)
רב המרכז הרוחני העולמי ליהדות תימן
וראש כולל פסקי תימן 'בית עזרה' - ראש העין
וראש 'מפעל המבחינים בפסקי תימן'

ישיבה בסוכה תחת דופן עקומה

יש ק"ק בתימן, וכגון ק"ק חימה, שרעב ועדן, שנהגו לבנות את הסוכות על גגות הבתים או בחצרות (שערי שלמה עמוד תקל"א תקל"ב, תולדות הרשב"י חלק א' עמוד ע"ג, אוצר מנהגי עדן פרק ט"ז סעיף ב', ואבן ספיר מהדורא בתרא עמוד ר"ג).

אמנם בק"ק צנעא ובמקומות רבים, נהגו לעשות את הסוכה בזית החדר, על ידי שפותחים את התקרה כשיעור סוכה ויותר, ומניחים את הסכך על העצים הדקים הנמצאים שם. בצנעא נהגו לאחר הסרת הרעפים, לפנות גם את העצים הדקים (הנקראים אצאבע על שם צורתם העגולה כאצבעות), לנקותם ולהחזירם למקומם ולסכך על גביהם (כל כתבי ענף חיים חלק א' עמוד רס"ט). והגר"ש קורח (עריכת שולחן סימן תרכ"ה סעיף ג') הוסיף, שעצים אלו מלכתחילה נעשו לשם סוכה (ועיין עוד במצפ"ת עמוד 33, 121). ואופן עשיית הסוכה בבית, הוא כמו שהיה מצוי גם בשאר קהילות ישראל, מפאת הקור ששרר בחוץ, וכמו שכתבו הפוסקים (עיין משנה ברורה סימן תר"ל ס"ק מ', וביאור הלכה כאן ד"ה הכותל).

ומחמת אופן עשיית הסוכה כך, בבתים רבים הדופן השלישית היתה רחוקה פחות מארבע אמות, ושימשה כדופן עקומה. ואם היתה רחוקה יותר מארבע אמות פרסו סדין לאורך הסוכה כפי הדין (שו"ת גנזי מלכים בגנוזות ותשובות חלק א' שער רביעי סימן כ', עריכת שולחן סיף א', בארות יצחק ס"ק פ"ב והלכה ומסורה ח' עמוד ק"ד. ועיין עוד בשו"ת פעולת צדיק חלק ב' סימן קצ"ח, ובסערת תימן עמוד קכ"א).

ולענין שינה תחת דופן עקומה, כתב השולחן ערוך (סעיף א'), שאין ישנים תחת דופן עקומה, אף שהיא מכשירה את הסוכה. וביאר מהרד"ם (שתל"י זיתים ס"ק ג'), שהרי לא מכשרים אז את הסוכה אלא מטעם דופן עקומה, ואם כן הוא ישן תחת הדופן, עכ"ל. והוא הדין שאין אוכלים ושותים תחתיו, כמו שכתבו מהר"ש כרץ (גנוזות ותשובות חלק א' שער שלישי סימן ס"ג) והגר"ח כסאר (שם טוב פרק ה' הלכה י"ד).

וכן הורו כדברי השולחן ערוך הלכה למעשה הגאונים רבי שלמה אלקארה, רבי יוסף מנזלי, רבי אברהם צאלח (בארות יצחק ס"ק ק"ד באורך, ויהודי תימן עמוד 86) ורבי חיים קורח (הלכה ומסורה י"א עמוד ב'). וכן דעת הגר"י בסיס ועוד כמובא בתשובת בנו מרן הגר"ע בסיס זצ"ל (שו"ת בית העזרי חלק א' סימן ס"ג), הגר"ז אביגד (יבא שילה סעיף א') והגר"ע יעבץ (שו"ת דרכי נועם סימן ק"כ). וכן העלו הגר"ש קורח (עריכת שולחן סיף א'), הגר"י רצאבי (שולחן ערוך המקוצר סימן קט"ו סעיף ו') והגר"א אריה (הלכה ומסורה ח' עמוד מ"ה).

ויש שנהגו בקהילותינו לישן תחת דופן עקומה, כפי שהורה הגר"ח סינאוני (ארוי לבנון עמוד ב"ט), וכדעת הרז"ה שהביא בשו"ת הרדב"ז (חלק ד' סימן רמ"ו). אבל זו דעה יחידאה ואין לסמוך עליה כמו שהורו רבותינו הנזכרים (ועיין עוד בשו"ת אדני פז חלק ג' סימן מ"א, סביב לשולחן ד"ה אין. שמחת מועד פרק ג' סעיף מ"ז, פרי צדיק ע"ח עמוד מ', הלכה ומסורה ח' עמוד צ"ט, כ"א עמוד ס"ה, דברי חפץ ב' עמוד ק"ד, שערי יצחק פרשת במדבר ה'תש"ע ופרשת האזינו ה'תש"פ, ומסע תימן קראסו עמוד 174).

ולענין אם צריך להחמיר על ילדים שלא ישבו בסוכה תחת דופן עקומה, הורה הגר"י רצאבי (שערי יצחק פרשת האזינו ה'תש"פ עמוד 21), שמי שמיקל יש לו על מי לסמוך. ולענין נוי שתלאו תחת דופן עקומה, אף הוא הוקצה למצותו ונאסר (הרה"ג ארז רמתי שמחת מועד פרק א' סעיף מ"ט). אבל אם אין אותו המקום חלק מהסוכה (כי יש לסוכה דפנות בלעדיו), אין נוי זה נאסר (אשרי האיש פרק כ"ד סעיף ל"ב).

(המאמר ערוך גם במשנה ברורה 'אוצרות' - אוצרות פסקי ומנהגי כל ק"ק תימן)

בהן את ידיעותיך

שאלות מבחני 'מנהג ערוך' א'-ב', אשר נלמדו בשנת תשפ"ה

את המבחנים הללו פתרו נכונה, הבחורים והאברכים מכל קצות הארץ, ועל זאת קיבלו ויקבלו מלגות נכבדות, לעידוד לימוד מנהגי ק"ק תימן. יש לציין, שתוכן התשובות יובן יותר לפי המבואר בקונטרסי מנהג ערוך, ועל כל פנים התשובות נערכו מתוך מה שנערך שם, ואין כאן הכרעה אישית.

ענייני קריית שמע

1) האם צריך לומר פסוק שמע ישראל, מיד כשמיסימים ברכת אהבת עולם, או להמתין מעט ולכוין למצות קריית שמע?

א. מנהגינו שאומרים מיד, ולא ממתנים כלל, כי אבותינו לא הוצרכו בשביל הכוונה אלא רגע כמימריה, כיון שהיו דבוקים בהשם יתברך ומצוותיו אמונה אומן, ולכן הם ודאי טוב נהגו כן כיון שאמונתם היתה שלימה ותמימה עמוקה ומליאה כניכר מזה ששם שמים היה שגור בפיהם בכל עת. אך כיון שצריך לכוין אז, לכן בדורינו שרפתה האמונה ראוי להנהיג לכתחילה להמתין מעט ולכוין. וכך נוהגים בישיבות האשכנזים להמתין כמה שניות בינתיים. אך אינו לעיכובא, כי כבר נכתב בהלכות הגר"א ומנהגיו ובארחות רבינו הקהילות יעקב ובפסקי תשובות, שהדבר צריך עיון לפי הפוסקים שברכות קריית שמע הם על מצות קריית שמע.

ב. מנהגינו שאומרים מיד, ולא ממתנים כלל, ואף שצריך לכוין אז, ואף לכתחילה אין להפסיק או ולכוין, כי הדבר צריך עיון לפי הפוסקים שברכות קריית שמע הם על מצות קריית שמע. ויש לכוין רגע כמימריה בין הברכה לשמע, או לכוין סמוך לסיום חתימת הברכה.

ג. שתי התשובות נכונות.

2) האם מנהגינו לומר קריית שמע בטעמיה?

א. לא, כי אין לנו מסורת קדומה לטעמיה, או שעל כל פנים נשתכחה המסורת, אלא רק לפיסוקים לפי הענין. או מפני שדברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם בעל פה אם זה בטעמים. או כי זה רק דרך חסידות, ולא רצו לעשות כן, כי לרוב העם זה גורם לדילוג וכדומה, וכן לטורח. וכן מוכח מהגאונים שלא נהגו לאמרה בטעמיה.

ב. כן, אך לא לפי הטעמים ממש, אלא לפי פיסוקי הענין, ובמטרה לדקדק באותיותיה.

ג. שתי התשובות נכונות.

3) האם יש לנהוג שהשליח ציבור יושב בקריית שמע, ומדוע?

א. כך נהגו בהרבה ק"ק תימן, ואף רבנים וזקנים, וגם היום יש שנוהגים כך. חוץ מפסוק ראשון. ונאמרו כמה טעמים. על פי המדרש, הם יושבים ואני עומד ביניהם, ומשום שבישיבה מכוונים ביישוב הדעת יותר. או משום שלא יכוונו עליו מהקהל בקללה. או משום דרך ארץ שלא יעמוד בין היושבים.

ב. כך נהגו בהרבה ק"ק תימן, אף רבנים וזקנים, וגם היום יש שנוהגים כך. ובפסוק הראשון עדיין עומד, ויש שגם בפסוק הראשון כבר ישבו. ונאמרו בזה כמה נימוקים מלבד הטעמים דלעיל. מתוך עייפות ודרך עצלות, ומשום שכל הציבור אומר יחד בקול רם ואין זה מתפילת השליח ציבור. ועל כל פנים יש לבטלו, משום שלפעמים השליח ציבור מחפש כסא ולא מכוין בזמן הזה, וכל שכן שבפסוק הראשון עומד שהוא עיקר קריית שמע.

ג. שתי התשובות נכונות.

4) האם טוב לומר את כל קריית שמע בקול רם ביחד כל הציבור?

א. מנהגינו לומר גם פסוק ראשון וגם את כל קריית שמע בקול רם ביחד, כמבואר במדרש על הפסוק היושבת בגנים וגו' ברח דודי וגו'. אך יש לשנותו, מפני שמרן כתב שכן נוהגים רק בפסוק הראשון, אבל בשאר קריית שמע דעתו עיקר כמנהג היש נוהגים השני שאומרים בלחש, כדי שלא ידברו בינתיים, וכן כדי שלא ידלג ויסמוך במקצת תיבות על כולם שקוראים, וכן כדי שלא יקראו במרוצה ובחוסר כוונה. וכן דעת הגר"י רצאבי והרה"ג ארז רמתי למעשה, משום שמא ידלג. אך מרן הגר"ע בסיס זצ"ל קיים מנהגינו.

ב. מנהגינו לומר גם פסוק ראשון וגם את כל קריית שמע בקול רם ביחד, כמבואר במדרש על הפסוק היושבת בגנים וגו' ברח דודי וגו'. וזהו המנהג היפה שאינו דומה הדיבור היוצא מפי הציבור יחד להיוצא מפי יחיד, כי הקול היוצא מפי הרבים חזק מאד ויש בו כח לבקוע אוירים עד שעולה למעלה. ומסתמא כך היו נוהגים גם בשאר קהילות ישראל. וכן כתב רבי עובדיה מברטנורא לאביו שכן מנהג ארץ ישראל ומצרים וסיצליה.

ג. שתי התשובות נכונות.

5) האם מנהג צנעא וסביבותיה לומר את סוף קריית שמע במרוצה, הינו טוב או לא, והאם יש לשנותו?

א. להגר"ש יצחק הלוי הוא מתיבות על האדמה, וטעמו משום דחף פנימי מעת הזכרת ארץ ישראל, והוא עתיק יומין, ובארץ אין צריך לעשות כן, ולכן יש לחזור לעיקרא דדינא לכתחילה, אלא אם כן יביא לידי מחלוקת, ובלבד שיקראוה בקול אחד. להגר"י רצאבי יסודו מאנשים בורים שהיו מנשקים הציציות הרבה בפרשת ויאמר, ולמעשה אין הסבר מניח את הדעת ליישב מנהג זה, ולכן יותר נכון שלא להחזיק במנהג זה, אך אם יש אפילו אחד שרוצה להשאירו אז אין לגרום מחלוקת, וכן בציבור חדש מאנשים מכמה מקומות הם יכולים להחליט מה שהם רוצים וטוב יותר לאמרה כפרשיות שלפניה, ולדעתו זה אף בחוץ לארץ.

ב. יש שכתבו שטעמו מפני שמצות ציצית אינה נוהגת בלילה ונמשך המנהג גם לשחרית, או כי לכל הפחות יש אומרים שאינה דאורייתא, או כי אינה מדין קריית שמע אלא מדין יציאת מצרים, ועשו כן לעשות היכר, ומחמת כן התחילו בפסוק למען ירבו וגו' כמו מקומות נוספים שממהרים לקראת הסוף מהתנהלות הציבור, אך ודאי שעדיין צריכים לקראה ביחד ובדקדוק, ולכן צריך שהממונה יגביה קולו בקול רם ויורה את מהירותה כראוי. ולמעשה גם הרה"ג אורן צדוק כתב, שאם לא יתקנו כנ"ל, ראוי לקראתה כפרשיות הראשונות, אך מסתמא לא ישמעו. והרה"ג יוסף צברי כתב, שעל כל פנים במנין חדש המעורב מכל יוצאי ק"ק תימן, יש להעדיף לקראה כפרשיות הראשונות. ולמעשה עדיין רבים אווזים במנהג זה שקוראים במרוצה ושלא בדקדוק, שהרי שאר גדולי יוצאי צנעא החזיקו במנהג אף בבואם לארץ ישראל, ואין להם לשנות מנהגם.

ג. שתי התשובות נכונות.

נכון או לא נכון:

6. מנהגינו שהרב או הגדול או החזן מתחיל ואהבת ראשון. כי הרב או הגדול מסתמא יודע לכוין בשמע ובברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וכן הוא בודאי מפסיק בין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד לואהבת, וכן מוכח המנהג בנחמיה ומהמשנה והגמרא. וכדי להשוות קולות כולם כאחד שאחר כך אומרים בצוותא. וכן מועיל לכוין נעימת וניגון כולם! נכון / לא נכון.

7. העוסק בתורה, טוב שיאמר עם הצבור את כל קריית שמע ולא רק פסוק ראשון! נכון / לא נכון.

8. המתפלל לפי נוסח שלא אומרים עלינו לשבח במנחה, אם הם אשכנזים או ספרדים לא צריך כלל לומר עמהם כי אינם אומרים באותו קצב אלא רק יכרע עמהם ויאמר את המזמורים מזמור לדוד וגו' משכיל לדוד וגו', ואם הם תימנים צריך גם לומר עמהם כי כולם באותו קצב! נכון / לא נכון.

9. המתפלל עם אשכנזים בשחרית טוב לומר עמהם עלינו לשבח קודם שיר של יום ושוב בסוף התפילה! נכון / לא נכון.

10. יותר חשוב לומר עם הצבור, עלינו לשבח, ואחריו תהלה לדוד, ואחריו נפילת פנים! נכון / לא נכון.

ענייני קדיש

(1) האם אומרים בעניית יהא שמייה וכו' תיבת יתברך, או לא?

א. המשמיטיים טועים, כי אסור להפסיק בין עלמא ליתברך, והמפריד כאילו הפריד וקיצץ וכו', וכן הוא על פי המדרש ועל פי הסוד. וכן מנהג השאמי, וכן היה מנהג חלק קטן מהבדלי. והם שני שבחים, הראשון בלשון הווה עד מברך, והשני בלשון עתיד עד יתברך. והוא מוכח מניגון העם שמנגנים מעט בתיבת רבא, ואחר כך מפסיקים במברך, ומוכח שהוא שבח בפני עצמו. וגם שהרי אם אומרים אחר כך רק לעלם ולעלמי עלמא, אין בזה הבנה. ועניית אמן אחר יתברך מוכיחה שיתברך חוזר על מה שלפניו ולא על ההמשך. ולכולי עלמא אם יאמר יתברך אינו נזק, ולכן מחוייבים לאמרו. וגם מוכח מדברי מהרי"ץ, שדעתו למעשה שראוי לאמרו בלחש מפני דעת השולחן ערוך, ומועיל גם לדעת המשמיטיים.

ב. מנהג תימן הקדום לומר רק עד יתברך, ואז שליח ציבור אומר יתברך, ועונים אמן. וכן מנהג הבדלי, וכן האשכנזים הפרושים על פי הגר"א. ולדעה זו, כוונת המדרש רק שלא לדבר בין עלמא ליתברך. וכן דעת כמה מקובלים על פי הסוד. ויש בזה ענין בז' תיבות וכו' אותיות. ולפי זה, יתברך, קאי על שמייה דקודשא בריך הוא, ועניית האמן אינה הפסקה, וכמו שאמן אחר יתגדל ויתקדש שמייה רבא אינה הפסקה לתיבות בעלמא די ברא כרעותיה אף שהם המשך המשפט. ואף יש מי שכתב, שהאיסור להפסיק בין עלמא ליתברך, הוא רק לשליח ציבור ולא לקהל, והשליח ציבור אומר יתברך. ואין הכרח לומר שאמירת יתברך מועילה לכולי עלמא, כי בבית יוסף אמר כן כהכרעה, ולא כפשרה. ואלו שנהגו לומר יתברך בלחש, רצו לנהוג גם כמון, בלא לעשות בפרהסיא נגד הרמב"ם. ועל כל פנים, מנהג השאמי לומר גם יתברך על פי השולחן ערוך, וכן היה מנהג מעט מהבדלי.

ג. שתי התשובות אינן נכונות.

(2) האם שליח ציבור אומר 'אמן' יהא שמייה רבא וכו'?

א. דעת מהרי"ץ לאמרו, על פי דרכי נועם והזהר הקדוש, והוא חלק מהשבח יהא שמייה רבא, והוא כדין ברכו שעונה עמהם. וכן מנהג הבדלי בדרך כלל, ושאמי ברדאע, וחלק מק"ק שרעב. ומנהג השאמי בדרך כלל שלא לאמרו.

ב. דעת מהרד"ם שלא לאמרו, כי כבר אמר ואמרו אמן ואינו כברכו, והאמן שייך ליתגדל וכו' והשבח הוא מיהא שמייה רבא, ולא עונה כשאר עניות הקדיש, ואולי אף יש איסור כעונה אחר ברכותיו, ואולי אף הוא כאומר שמע שמע. וכן מנהג השאמי וק"ק שרעב. ובבדלי נהגו לאמרו על פי דברי מהרי"ץ ולא על פי מנהג. ויש בבדלי ששינו, כי מוכח בגאונים וברמב"ם שאינו אומר, ואילו היה מהרי"ץ רואה היה מודה.

ג. שתי התשובות אינן נכונות.

(3) האם השליח ציבור אומר תיבות לעלם ולעלמי עלמא, עם יתברך, אחר הציבור?

א. דעת מהרד"ם, וכן מנהג ק"ק שרעב, שחוזר אחרי הציבור מתחילת יהא שמייה רבא. ומנהג רבים מהשאמי, שאומר אחריהם מתיבת לעלם, שלא יראה שאינו אומר שבח זה, או כדי שישמעוהו בבירור ויענו אמן אחר יתברך, או כדעת מרן שתיבת יתברך מחוברת ללעלם ולעלמי עלמא שהם שבח שלם, או כדי שהציבור לא ימהרו באמירת יהא שמייה רבא במיעוט כוונה, או כי לא נח לענות אמן על תיבה אחת. ובסיס נוסף לכך בדברי מהר"א בן הרמב"ם, שהשליח ציבור אומר לעלם ולעלמי עלמא, והם עונים לו שמייה דקודשא בריך הוא. ועל כל פנים, גם לנוהגים כך, אם לא האריך בניגון ואמר אחריהם רק יתברך, מועיל וכעיקר הדין. וגם בבדלי רבים נוהגים כן. ומנהג מבוסס הוא.

ב. לדעת מהרי"ץ שאמן יהא שמייה רבא דינו כברכו, אומר עמהם, כמו שלמהרי"ץ אומר ברוך ה' המבורך אתם ולא לאחריהם. ואין צורך לומר אחריהם לעלם וכו', אלא רק יתברך, שהרי הוא לבדו שבח נפרד. וכן מנהג הבדלי העיקרי. ולאחרונה, רבים מהבדלי נוהגים גם כן לאחר אמירת לעלם ולעלמי עלמא עם יתברך אחרי הציבור, או על כל פנים מאחרי תיבת עלמא הסמוכה ליתברך. ואף שהעיקר כמנהג העיקרי כדעת מהרי"ץ, מכל

מקום אין בשינוי זה משום שינוי מנהג או סתירה לזה שהציבור אומרים רק עד עלמא והשליח ציבור מחבר עלמא ליתברך. אך על כל פנים יעשה השליח ציבור הפסקה בניגון בין עלמא ליתברך. ואולי הנוהגים כך למדו מהשאמי, או שזה נתקבל מהנוהגים בבדלי כהשאמי שאומרים גם יתברך. או כסברת מהר"ד צאלח שהשליח ציבור לבדו כל מחבר עלמא ליתברך.

ג. שתי התשובות נכונות.

(4) האם הציבור עומד באמירת הקדיש או חלקו?

א. אין מנהגינו לעמוד בקדיש. ורק אם תפשו הקדיש כשהוא מעומד, יש אומרים שראוי, וכן יש רבים נוהגין, לעמוד עד סיום עניית אמן יהא שמייה רבא, ויש עד דאמירן בעלמא כגון ק"ק שרעב, ויש עד סיום הקדיש. ויש נוהגים על פי האר"י, לעמוד בקדיש שאחר התפילות ואחר החזרת ספר תורה.

ב. אין מנהגינו לעמוד בקדיש. ורק אם תפשו הקדיש כשהוא מעומד, יש רבים נוהגין לעמוד עד סיום עניית אמן יהא שמייה רבא. ורבים נוהגים שאין עומדים אף כשתפשו מעומד, ולכן בקדיש שאחר ברכת מעין שבע בערבית של ליל שבת רגילין לישב תוך כדי הקדיש. ואף זקני תורה נהגו כן. אך ההוראה היא שראוי שלא לישב.

ג. שתי התשובות אינן נכונות.

(5) מתי כורע השליח ציבור בקדיש?

א. חובה = כריעה א' - יתגדל ויתקדש, ויש בשמייה רבא. ב' - יהא שמייה רבא, ויש שדייקו לכרוע באמן של יהא שמייה רבא או על כל פנים לזקוף בשמייה, ויש שכורעים בבעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן, ויש שהכריעו לחבר שניהם בכריעה אחת ולדעתם אם זקף ביניהם יכרע שוב ביהא שמייה רבא. ג' - יתברך, ויש מי שכתב בלעלם ולעלמי עלמא, ויש מי שבכריעה ב' כרע בואמרו אמן וכריעה ג' ביהא שמייה רבא. ד' - בריך הוא, ויש שהקדים משמייה דקודשא בריך הוא, ויש שהקדים מויתנשא שמייה דקודשא בריך הוא. ה' - עושה שלום. ולכולי עלמא אין הכריעות חובה ממש כבתפילה.

ב. רשות = יש כורעים כריעה רשות בעושה שלום או לפני כן בואמרו אמן שלפני עושה שלום, ויש כורעים בואמרו אמן דלעילא, ויש שכורעים בכל ואמרו אמן וגם בעושה שלום, ויש שהכריעו שכורע בקדיש בתקבל בעושה שלום ובשאר קדישים כורע בואמרו אמן דלעילא.

ג. שתי התשובות אינן נכונות.

נכון או לא נכון:

1. מי שנהגו שגם הציבור אומרים בלחש 'יתברך' לצאת ידי כל הדעות, השליח ציבור היה אומר אחרי כל הציבור גם תיבות 'לעלם ולעלמי עלמא', לצאת ידי כולם! נכון / לא נכון.

2. האומרים בעושה שלום 'ועל כל ישראל ואמרו אמן', לא מצינו שיאמרוהו כל הקהל! נכון / לא נכון.

3. המתפלל אצל אשכנזים, יאמר אחר בריך הוא, 'אמן' בלחש ולא בריך הוא, או יאמר 'ברוך הוא' כדי שלא יבלוט! נכון / לא נכון.

4. שליח ציבור שמאריך בניגון ביתברך, בזמן שאומרים אמן, ומיד אומר וישתבח, מועיל! נכון / לא נכון.

5. דעת כל חכמי מחזות שרעב שעונים אמן אחר 'ויקרב משיחיה', ולא אומרים 'ויפרק עמיה'! נכון / לא נכון.

התשובות הנכונות:

קריית שמע = 1 - ב, 2 - ג, 3 - א, 4 - ב, 5 - א.
6 - נכון, 7 - לא נכון, 8 - לא נכון, 9 - לא נכון, 10 - נכון.

קדיש = 1 - ב, 2 - א, 3 - ג, 4 - א, 5 - ב.
6 - לא נכון, 7 - לא נכון, 8 - לא נכון, 9 - נכון, 10 - לא נכון.

הזמנת כבוד לשמחת החג

המרכז הרוחני ליהדות תימן, ומפעל המבחים
בפסקי ומנהגי ק"ק תימן
מזמינים את הציבור הקדוש למעמד האדיר לכבודה של תורה

הקבלת פני רבותינו וחלוקת מלגות
בשמחת החג

ביום רביעי, ט"ז תשרי, א' דחול המועד סוכות, 8/10/25
בהיכל בית כנסת 'משכן עזריה', רחוב שילה 60 ראש העין
במעמד:

רבני ערים, דיינים, ראשי ישיבות ורבני הקהילות

19:30 - תפילת ערבית

19:45 - המעמד האדיר לכבודה של תורה

20:45 - שמחת החג, ואין שמחה אלא בבשר ויין

בשמחת החג יפתחו שולחנות
עם משולנו בשרי משובח ויין

הילדים שישתתפו במעמד,
יכנסו להגרלה על סט ספרי קומיקס ייחודי

בערב יושק מיזם מנהג ערוך חלק ג' מנהגי הזמירות

כניסה חופשית, עזרת נשים פתוחה